

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ НАУЧНЕ ЗАСНОВАНОСТИ ТЕМЕ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ КАНДИДАТКИЊЕ ЈОВАНЕ РАНЧИЋ

На седници Одељења за новинарство и комуникологију одржаној 15. јуна 2026. године, именована је Комисија за оцену квалификованости кандидата и подобности предложене теме докторске дисертације Јоване Ранчић „ПРОТИВРЕЧНОСТИ МЕДИЈСКИХ ДИСКУРСА О НАСИЉУ ПРЕМА ЖЕНАМА У ИНТИМНОМ ПАРТНЕРСКОМ ОДНОСУ – КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ШТАМПАНИХ И ОНЛАЈН МЕДИЈА” у следећем саставу: проф. др Лидија Мирков (ментор, Факултет политичких наука Универзитета у Београду), проф. др Добривоје Станојевић (Факултет политичких наука Универзитета у Београду) и проф. др Смиљана Милинков (Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду).

После увида у приложену документацију и прегледа пријаве докторске дисертације, Комисија подноси Већу одељења и Наставно-научном већу ФПН следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Основни подаци о кандидаткињи и дисертацији

Јована Ранчић рођена је 1990. у Алексинцу. Основне академске студије Новинарства завршила је 2015. године на Филозофском факултету у Нишу. Након завршетка основних студија уписала се на Мастер академске студије Комуникологије на Факултету политичких наука у Београду, које је окончала 2018. Исте године уписала се на Докторске академске студије на одсеку Студије културе и медија на Факултету политичких наука у Београду.

Међу коауторкама је две публикације које се односе на представљање насиља према женама у медијима – „Анализа медијских објава о проблему насиља према женама” (2019) и „Анализа медијских објава о проблему насиља према женама” (2020), истраживања спроведеног у оквиру мреже „Новинарке против насиља према женама”. Једна је и од коуредница два издања магазина Фемплатз (FemPlatz, издање бр. 8 и 9). У току студија била је полазница неколико курсева, тренинга и обука; похађала је курс и

образовни модул близак теми коју жели да истражује у дисертацији, као што је „Родно засновано насиље” у организацији Факултета политичких наука (2018) и „Феминистичка медијска култура: производња рода” у организацији Центра за женске студије у Београду и Бефем културног центра (2021). Професионално знање је проширила и из других области. Похађала је два едукативна семинара „Активне жене, активно друштво” и „Оснажене жене за активно учешће – кроз заговарање до друштвене кохезије” у организацији Београдског фонда за политичку изузетност (2019), Летњу школу друштвене ангажованости и демократије (ANDEM) у организацији Института за филозофију и друштвену теорију (2021), затим Школу људских права „Војин Димитријевић” у организацији Београдског центра за људска права (2021), курс „Историографија и Холокауст” у организацији Института за филозофију и друштвену теорију (2022), Обуку о политичком оснаживању и лидерству жена (тренинг за тренере/ице) у организацији Агенције Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена (UN Women) (2023) и Годишњи семинар, програм који је део Мреже школа политичких студија Савета Европе (2025), чији програм у Србији реализује Фондација БФПЕ за одговорно друштво.

Списак објављених радова:

1. Rančić, J. (2022). Uloga digitalnih medija u socijalizaciji dece. *CM: Communication and Media*, 17 (2), 239–261. (M24, ISSN 2466–541X)
2. Rančić, J. (2018). Vršnjačko nasilje na društvenim mrežama u Republici Srbiji. *CM: Communication and Media*, 13 (43), 95–124. (M51, ISSN 2466–541X)
3. Rančić, J. (2024). Propagandno delovanje protiv Jevreja i antimasonska izložba u Beogradu. U: M. Pisarri i S. Radojković (ur.), *Perspektive izučavanja Holokausta i genocida* (str. 41–54). Beograd: Institut za filozofiju i društvenu teoriju.
4. Rančić, J. (2021). Značaj društvene odgovornosti za jačanje korporativne reputacije. *DIT – Društvo, istraživanje, tehnologije*, 27 (36), 101–115. (M53, ISSN 0354–7140)

Кандидаткиња Јована Ранчић пријављује докторску дисертацију под називом „ПРОТИВРЕЧНОСТИ МЕДИЈСКИХ ДИСКУРСА О НАСИЉУ ПРЕМА ЖЕНАМА У ИНТИМНОМ ПАРТНЕРСКОМ ОДНОСУ – КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ШТАМПЕНИХ И ОНЛАЈН МЕДИЈА” на Факултету политичких наука Универзитета у Београду.

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет истраживања дисертације јесте медијски дискурс о насиљу према женама у интимном партнерском односу у штампаним и онлајн медијима.

Истраживачки задатак постављен у дисертацији односи се на уочавање дискурзивних стратегија које доприносе дискриминаторним дискурсима, као и компаративну анализу два типа медија; штампе и онлајн медија. Дискурзивне стратегије које се истражују у штампаним медијима и онлајн медијима јесу:

- Дискурзивне стратегије усмерене на таблоидизацију насиља према женама у интимном партнерском односу
- Дискурзивне стратегије усмерених на „окривљивање” преживелих или жртава насиља у интимном партнерском односу
- Дискурзивне стратегије усмерене на анализу фокализације у текстовима о насиљу према женама у интимном партнерском односу

Истраживање предвиђено дисертацијом важно из две перспективе.

Прва перспектива укључује критичку анализу дискурса како би се утврдила циркулишућа значења у медијским дискурсима о насиљу према женама у интимном партнерском односу. Уочавање идеолошких утемељених значења и знања која медијски текстови „скривају” основа су критичког приступа проучавању дискурса. Преносећи доминантна идеолошка значења и знања, медији доприносе циркулисању вредности које су део друштвених структура чиме чине да постану хегемонијска. Стога, значења утемељена у медијском дискурсу доприносе идеолошком обликујувању перцепције и разумевања читалаца о догађајима, друштвеним групама, као и одређеним друштвеним и политичким питањима. Значења унутар медијских текстова утемељена на таблоидним вредностима, укључујући стратегије „окривљивања” преживелих или жртава, као и представљање насиља из одређене перспективе која не пружа ширу слику овог друштвено-политичког питања, воде ка неадекватном представљању насиља према женама у интимном партнерском односу. Овакав медијски третман насиља према женама украђује јавност за етички и друштвено одговоран приступ извештавању и може допринети формирању мњења која могу отежати решавање проблема насиља према женама. Инсистирање на адекватном

именовању насиља, уношењу перспективе која насиље представља као структурни проблем води ка побољшању медијског представљања насиља и јачању информативне и образовне улоге медија. Услед комерцијализације медија и уплива већег броја медија на медијско тржиште, медији у неретко у садржаје о насиљу према женама уносе таблоидну перспективу, па би разотривање оваквих значења унутар медијских текстова допринело уочавању доминантних идеолошких значења која би била изложена критици и тиме указало на неопходност на уплив другачијих дискурса.

Са друге стране, из угла медијских студија, све учесталија платформа информисања постају онлајн медији, што захтева компаративну анализу традиционалних медија и онлајн медија, како би се утврдиле потенцијалне разлике у извештавању. На неопходност и недостатак истраживања разлика у садржају штампе и онлајн медија указивали су бројни аутори (Maier, 2010; Storstad Gran, 2015; Burggraaff & Trilling, 2020). Уколико размотримо промене које је са собом донела појава онлајн медија, попут промена у рутинама новинарског рада, брзине и степена ажурирања, као и видљивост интересовања публике коју је донела појава метрике, можемо претпоставити да је дошло и до промена које се односе на квалитет садржаја коју онлајн медији објављују у односу на садржај традиционалних медија, у овом случају, штампе. Преузимање водеће улоге коју онлајн медији преузимају у информисању читалаца, изискује веће интересовање академске јавности „зарад добијања потпуније слике о промени природе новинарства у данашњем медијском окружењу које се мења” (Burggraaff & Trilling, 2020:126), како цитира кандидаткиња Ранчић.

Циљ дисертације је утврђивање какве дискурзивне стратегије које воде ка неадекватном представљању насиља према женама у интимном партнерском односу јесу заступљене у дискурсу онлајн медија у односу на дискурс штампаних медија. До закључних разматрања медијског представљања насиља према женама у интимном партнерском односу доћи ће се на основу анализе таблоидизације, дискурзивне стратегије „окривљивања” преживелих или жртава и фокализације.

Прегледом теоријско-емпиријских истраживања које је кандидаткиња обавила, донела је закључак да постоји празнина у истраживању наведене теме у контексту различитих типова медија, односно, детаљне компаративне анализе између дискурса штампаних и онлајн медија.

На основу општег приступа који нуде истраживања која упућују на разлике у садржају традиционалних и онлајн медија, у овом случају, штампаних и онлајн медија, могуће је претпоставити да постоје разлике у садржају који извештава о насиљу према женама у интимном партнерском односу у штампаним и онлајн медијима.

Овакве претпоставке могуће је донети на основу следећих запажања: често ажурирање садржаја које захтевају онлајн медији изискује од новинара брзу реакцију у прављењу садржаја што може ускратити адекватно проверавање садржаја који се објављује (Witschge & Nygren, 2009 према Burggraaff & Trilling, 2020); друга запажања односе се на то да штампа објављује квалитетнији садржај у односу на онлајн медије што потврђује „дубље покривање” које штампа нуди у односу на онлајн медије (Maier, 2010; Storstad Gran, 2015), као и израженије присуство сензационализма у онлајн медијима у односу на штампу (Bird, 2009; Maier, 2010; ЦЕПРОМ, 2019), што је важна вредност таблоидизације. Појава метрике, која онлајн медијима омогућује праћење интересовања читалаца (Недељковић, 2023), може резултирати и конституисању дневног реда који додатно иницира садржаје о насиљу према женама у интимном партнерском односу, нарочито уколико узмемо у обзир да је насиље важна вредност вести. Ослањање на метрику приликом успостављања дневног реда, може додатно резултирати комерцијализациом теме и подилажењу таблоидном приступу у извештавању о насиљу према женама у интимном партнерском односу.

3. Опис садржаја дисертације

У **првом поглављу** биће представљено полазиште на основу којег је утемељен даљи ток истраживања. Са намером да се образложи истраживачка намера, у овом делу биће представљен проблем истраживања, као и предмет и циљ истраживања. Саставни део поглавља укључиваће и објашњење очекиваног научног и друштвеног доприноса.

Друго поглавље биће посвећено основној теорији коришћеној у изради докторске дисертације – критичкој анализи дискурса. Уз основне дефиниције дискурса и критичке анализе дискурса, као и увода у настанак критичке анализе дискурса, део поглавља биће посвећен и теориској перспективи Фукоа и Сосира и њиховом учинку у развоју теорије дискурса. Ово поглавље садржаће и објашњење моћи, идеологије и хегемоније, будуће да су ови концепти окосница тумачења критичке теорије дискурса.

Посебни делови овог поглава биће посвећени теорији Ван Дијка и Рут Водак. Питања која је Водак развила проучавајући дискриминаторни дискурс биће коришћена и у методолошком делу и тиме разматрана у оквиру емпиријског дела. Поред наведених аутора, у објашњењу општег приступа критичкој анализи дискурса биће коришћени и радови Ферклафа, Хола и бројних других. Међу завршним деловима овог поглавља биће објашњен медијски дискурс, наративни дискурс и концепт фокализације, с обзиром на то да се једно истраживачко питање бави овим концептом. Наведена теоријска основа биће оријентир за анализу конструкције значења у медијском дискурсу штампе и онлајн медија у којима се извештава о насиљу према женама у интимном партнерском односу.

Треће поглавље биће засновано на теоријској поставци која ће представљати темељ компаративне анализе у којој се сагледава однос штампе и онлајн медија у дискурсу у коме је представљено насиље према женама у интимном партнерском односу. Ово поглавље садржаће и основне концепте из области медијских студија који су неопходни за разумевање концепата заступљених у истраживачким питањима. Други део овог поглавља садржаће специфичности медијске комуникације коју са собом донели онлајн медији, као и објашњење потенцијалних узрочника промена унутар медијског дискурса. Овај део поглавља помоћи ће да се у завршном делу поглавља објасне разлике у извештавању у штампи и онлајн медијима, уз преглед истраживања која су усмерена на истраживање разлика у садржају традиционалних медија и онлајн медија.

У **четвртном поглављу** биће дат преглед истраживања на тему насиља према женама и уже постављено, представљања насиља према женама у интимном партнерском односу у медијском дискурсу. Почетни део овог поглавља садржаће и кратко увођење у проблематику медијског представљања жена у медијском дискурсу, док ће поглавље доминантно бити усмерено ка представљању насиља према женама у медијском дискурсу и резултатима истраживања спроведеног у Републици Србији, али и другим државама, нарочито оним које се сматрају зачетницима истраживања ове теме. Уз изношење кључних запажања о начинима представљања насиља према женама у медијском дискурсу, у овом поглављу биће истакнуто и питање зашто је важан друштвено одговоран приступ овој теми од стране медија.

Пето поглавље садржаће преглед резултата истраживања предвиђених дисертацијом.

У **шестом поглављу** биће одговорено на истраживачка питања, биће пружени увиди у само истраживање и одговориће се на питање да ли је анализом успешно одговорено на циљеве и захтеве замишљене методолошком поставком истраживања.

У **седмом поглављу** биће објашњена закључна разматрања на основу истраживања и у овом делу доћи ће до изражаја активистичка природа критичке анализе дискурса, будући да ће бити изнете и препоруке како за будућа истраживања, тако и препоруке упућене медијима.

Последњи део дисертације садржаће списак литературе употребљен приликом писања дисертације, као и прилоге коришћене у истраживању.

4. Истраживачка питања

Кандидаткиња истраживањем настоји да испита дискурзивне стратегије у медијском дискурсу штампаних и онлајн издањима штампаних медија. Ово истраживање укључује и компаративну анализу како би се одговорило на питање да ли се медијски садржаји разликују у различитим медијским окружењима. На основу доступних истраживања која сведоче о разликама у садржају у штампаним и онлајн медијима, односно, о квалитетнијем садржају штампе у односу на онлајн медије, могуће је претпоставити да ће штампани медији понудити адекватнији приступ насиљу према женама у интимном партнерском односу у односу на онлајн издања штампаних медија.

Прво истраживачко питање укључује испитивање степена заступљености таблоидизације зарад њихове компарације и утврђивања разлике у медијском садржају штампе и онлајн издањима штампаних медија: *Колико је медијски дискурс таблоидан у текстовима о насиљу према женама у интимном партнерском односу у штампаним и онлајн издањима штампаних медија?*

Да би испитала широк концепт таблоидизације, кандидаткиња је поставила додатна истраживачка питања која ће јој помоћи да одговори на ово истраживачко питање. **Помоћна питања** се односе на присуство вредности која упућују на

таблоридизацију, укључујући: именовање насиља (номинализацију), присуство еуфемизма и вулгаризма, како и заступљност персонализације у медијским садржајима: *Како се именује насиље према женама у интимном партнерском односу у онлајн издањима штампаних медија и штампаним медијима? Да ли су еуфемизми, који упућују на насиље према женама у интимном партнерском односу, присутнији у онлајн издањима штампаних медија у односу на штампане медије? Колико је присуство вулгаризма о насиљу према женама у интимном партнерском односу израженије у онлајн издањима штампаних медија у односу на штампане медије? У којој мери је персонализација, односно, изношење детаља из живота преживеле или жртве присутније у онлајн издањима штампаних медија у односу на штампане медије?*

Бројна истраживања указују на „окривљивање” преживелих или жртава за насиље (Meyers, 1997; Ross, 2009; Višnjić, 2012; Fairbairn & Dawson, 2013; Sutherland, McCormack, Pirkis, Easteal, Holland & Vaughan, 2015; Mršević, 2019; Karlsson, Lila, Gracia & Wemrell, 2020). Стога, друго истраживачко питање се бави евидентирањем дискурзивних стратегија „окривљивања” преживелих или жртава. С обзиром на то да је аргументација сегмент проучавања у оквиру критичке анализе дискурса, део овог истраживачког питања укључује и истраживање аргументације која се користи у ту сврху.

Друго истраживачко питање гласи: *Да ли се у онлајн издањима штампаних медија жене у већој мери „окривљују” за насиље у интимном партнерском односу у односу на штампане медије и, уколико је то случај, који типови аргументације се користе у ту сврху?*

Треће истраживачко питање укључује истраживање перспективе и „угла гледања” који се уноси у медијски текст у штампаним и онлајн издањима штампаних медија: *Ко је фокализатор новинарских текстова о насиљу према женама у интимном партнерском односу у штампаним медијима и онлајн издањима штампаних медија?*

5. Методе које ће се користити истраживању

Методолошки поступак који кандидаткиња предлаже у докторској дисертацији укључује једну главну и две помоћне методе.

Главна метода: Критичка анализа дискурса

Помоћне методе: Квантитативна анализа садржаја и компаративна анализа

Критичка анализа дискурса биће коришћена зарад уочавања конструкције значења о насиљу према женама у интимном партнерском односу у штампаним и онлајн издањима штампаних медија и зарад уочавања дискурзивних стратегија које представљају „мање или више намерни план пракси (укључујући дискурзивне праксе), усвојен да би се постигао одређени друштвени, политички, психолошки или лингвистички циљ” (Wodak, 2008:302).

У оквиру емпиријског дела истраживања биће одговорено и на питања која је Рут Водак поставила у контексту истраживања дискриминаторних дискурса. Део ових питања, конкретно, она која се односе на аргументацију и фокализацију заступљена су и у оквиру истраживачких питања које је кандидаткиња конципирала.

„Како се особе, предмети, феномени/догађаји, процеси и радње именују и лингвистички одређују? Које карактеристике, квалитети и одлике се приписују друштвеним актерима, објектима, феноменима/догађајима и процесима? Који аргументи се користе у дотичном дискурсу? Из које перспективе или тачке гледишта се изражавају ове етикете, атрибуције и аргументи? Да ли су одговарајући искази артикулисани отворено, да ли су интензивирани или ублажени?” (Wodak, 2016:370).

Квантитативна метода, као помоћна метода, у предложеној дисертацији има циљ да одговори на питање колико су одређене дискурзивне стратегије заступљене у штампаним и онлајн медијима. Напослетку, компаративна анализа биће као помоћна метода коришћена како би се извршило упоређивање односа заступљености дискурзивних стратегија у штампаним и онлајн медијима и тиме одговорило на предвиђена истраживачка питања.

У анализу ће ући новинарски текстови који укључују теме физичког, психичког, сексуалног и економског насиља у интимном партнерском односу, као и фемициди, облици насиља са крајњим исходом.

У истраживање су укључени медијски текстови објављени током 2023. и 2024. године. Узорак истраживања обухвата први седмицу током сваког месеца у оквиру 2023. и 2024. године, са циљем да овај медијски модел покривања насиља према женама у интимном партнерском односу представља репрезентативни узорак.

Кандидаткиња анализира садржај четири медија. Међу „озбиљнијим” представницима медија у анализу су укључени „Политика” и „Данас”. Насупрот њима, таблоиди укључени у узорак су „Блиц” и „Курир”. Ова два листа нису изабрана насумично, већ зато што су према метрици сајта „Гемиус” (Gemius) препознати као медији који су током марта 2025. имали највећи број јединствених корисника, а и у току претходних година су високо позиционирани у метрици овог сајта.

6. Очекивани резултати и научни допринос

Очекивани допринос ове докторске дисертације јесте да се теоријским делом истраживања направи преглед истраживања о представљању насиља према женама у интимном партнерском односу у Републици Србији, као и преглед истраживања спроведених у свету, те изнесу кључна запажања до којих су истраживачи долазили. Осим тога што би се указало на начине на које штампани и онлајн медији конструишу значења о овом друштвено-политичком питању, спроведеним истраживањем допринело би се постојећој грађи теоријско-емпиријских истраживања.

У емпиријском смислу, компаративна анализа извршена између штампе и онлајн медија донела би нове перспективе које потенцијално истичу разлике између штампе и онлајн медија и указала на значај упоредних истраживања између традиционалних и онлајн медија. Оваква истраживања су значајна јер указују на које начине се новинарство и медији мењају – бројне технолошке иновације које доприносе развоју медија носе и опасности по квалитет медијских садржаја, услед промена рутине и начина производње медијских садржаја, што последично мења и друштво.

Друштвени допринос овог истраживања потврђује активистичку природу критичке анализе дискурса. Сагледавање значења која се конструишу у медијском дискурсу о насиљу према женама је изузетно важно, будући да је према подацима Уједињених нација насиље према женама и девојчицама „једно од најраспрострањенијих облика кршења људских права у свету” (UNESCO & UN Women, 2019). Стога, оваквим истраживањима би се допринело подизању свести о овом друштвено-политичком питању, а резултати који указују на медијске праксе које треба мењати могу бити и основа упостављању додатних смерница и препорука које имају као крајњи циљ побољшање квалитета медијског извештавања у случајевима насиља. Оваква теоријско-емпиријска истраживања нагласила би улогу медија као средстава информисања и агенаса социјализације и по питању друштвених

репрезентација која се односе на насиље према женама у целини и уже посматрано, насиља према женама у интимном партнерском односу.

7. Закључак

Увидом у приложену документацију и пријаву докторске дисертације, Комисија је стекла уверење да кандидаткиња Јована Ранчић испуњава све услове на основу којих може да приступи изради докторске дисертације под насловом „ПРОТИВРЕЧНОСТИ МЕДИЈСКИХ ДИСКУРСА О НАСИЉУ ПРЕМА ЖЕНАМА У ИНТИМНОМ ПАРТНЕРСКОМ ОДНОСУ – КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ШТАМПЕНИХ И ОНЛАЈН МЕДИЈА”. Комисија сматра да је оваква тема релевантна у актуелном контексту и да су теоријско-емпиријска становишта у пријави ове докторске дисертације адекватно постављена. Реч је о питању које је заступљено у медијском дискурсу, стога је важно да медији на друштвено одговоран начин приступају овој теми, а истраживање ове теме кроз компаративну анализу штампе и онлајн медија донело би перспективу која би омогућила значајне увиде у медијске дискурсе и конструкцију значења о теми. Ова тема може да има шири друштвени и практични значај који као крајњи циљ има побољшање медијског извештавања о насиљу према женама. Због свега наведеног, Комисија предлаже Наставно-научном већу Факултета политичких наука у Београду да усвоји предлог докторске дисертације кандидаткиње Јоване Ранчић.

Комисија за ментора предлаже проф. др Лидију Мирков, ванредну професорку Универзитета у Београду – Факултета политичких наука.

У Београду,
29. јун 2026.

Комисија:

Проф. др Лидија Мирков

Проф. др Добривоје Станојевић

Проф. др Смиљана Милинков
